

Sygn. I C 1483/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR del. Joanna Krzyżanowska
-----------------	------------------------------

po rozpoznaniu w dniu 17 kwietnia 2023 r. w Słupsku

sprawy z powództwa J. Ł. i P. Ł.

przeciwko (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej w W.

o ustalenie

1. oddała powództwo;

2. zasądza od powodów J. Ł. i P. Ł. na rzecz pozwanego (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej w W. 10.817 zł (dziesięć tysięcy osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn akt I C 1483/21

UZASADNIENIE

Powodowie – P. Ł. i J. Ł. wnieśli o ustalenie, że umowa kredytu na cele mieszkaniowe (...) zawarta pomiędzy powodami a (...) Bankiem Spółką Akcyjną w W. w dniu 25 czerwca 2007 r. jest nieważna. Na uzasadnienie podnieśli, że rzezoną umową bank udzielił im kredytu w kwocie 565.000 zł na cel i na warunkach określonych w umowie. Integralną częścią umowy były Ogólne Warunki Kredytowania w zakresie Udzielania Kredytów na Cele Mieszkaniowe oraz Kredytów i Pożyczek Hipotecznych w (...) Banku S.A. (...). Na uzasadnienie wskazali, że przy omawianiu warunków kredytu indeksowanego do waluty obcej pracownik banku informował o treści umowy. Powodowie byli świadomi, że kursy walut zmieniają się w czasie. Powodowie nie przeprowadzili jednak żadnych ustaleń w tym zakresie, a pracownik banku nie udzielał żadnej szerszej informacji. Wg powodów klauzula indeksacyjna stanowi postanowienie niedozwolone. Wskazując na treść art. 385⁽¹⁾ § 1 kc argumentowali, że klauzula indeksacyjna określa główne świadczenie stron, a przy tym nie była jednoznaczna. Zarzut abuzywności pozwani sformułowali w odniesieniu do postanowień umownych zawartych w § 2 ust. 2-3, § 4 ust. 1a, § 9 ust. 2 i 6 umowy oraz § 6 (...). Zdaniem powodów są one niejednoznaczne, gdyż konsument nie był w stanie ocenić wysokości własnego zobowiązania, a zatem skutków ekonomicznych wynikających z zawartej umowy i ryzyka ekonomicznego z nią związanego. Argumentowali, że z uwagi na zastosowany mechanizm indeksacji powodowie do chwili uruchomienia kredytu, co mogło trwać od kilku dni do kilku miesięcy od podpisania umowy, nie wiedzieli jaką kwotę mają zwrócić bankowi, natomiast jeśli chodzi o spłatę rat – abuzywność spowodowana jest tym, że na wysokość raty wpływa kurs waluty jednostronnie ustalany przez bank. Powodowie ostatecznie wskazali, że na skutek abuzywności powołanych postanowień umowa jest nieważna w całości. Zdaniem powodów nie jest bowiem możliwe zastąpienie zapisów uznanych za abuzywne jakimkolwiek przepisem dyspozytywnym.

Pozwany (...) Bank (...) S. A. wniósł o oddalenie powództwa w całości. Zaprzeczył jakoby umowa łącząca strony była nieważna z jakiegokolwiek powodu w tym – by jakiegokolwiek jej postanowienia były abuzywne. Podniósł, że mechanizm indeksacji został opisany w umowie w sposób jednoznaczny. W treści samej umowy wskazano także na jego wpływ na ostateczną wysokość kredytu. Wg pozwanego nawet najbardziej prokonsumenckie przepisy nie zwalniają konsumentów z obowiązku dbałości o własne interesy. Świadomy i krytyczny konsument powinien wziąć pod uwagę zarówno korzyści wynikające z niskiego oprocentowania waluty franka szwajcarskiego jak i ryzyko wynikające z wyrażenia zadłużenia w walucie obcej. Nadto pozwany argumentował, że polskie prawo krajowe wprost przewiduje możliwość indeksacji lub denominacji kredytu do waluty obcej. Z tego względu postanowienia wprowadzające sam mechanizm indeksacji lub denominacji kredytu, jako odzwierciedlające treść przepisu krajowego, nie może być badane pod kątem abuzywności, z uwagi na art. 1 ust. 2 Dyrektywy 93/13. Możliwość indeksacji lub denominacji została wprost przewidziana w art. 69 Prawa Bankowego oraz w art. 35 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim. Nadto pozwany wskazywał, że nawet w wypadku uznania klauzuli kursowej za abuzywną nie prowadzi to do nieważności całej umowy. Umowa może obowiązywać bez odwołania się do kursów waluty ustalanych w tabeli kursowej banku przez dokonywanie spłat rat kredytu bezpośrednio w walucie indeksacji. Podniósł, że istnieją w polskim prawie przepisy dyspozytywne, które znajdują zastosowanie w przypadku uznania za abuzywne odwołań do tabeli kursowej banku. Nie ma też znaczenia że przepis art. 358 § 2 kc wszedł w życie po zawarciu umowy kredytu. Potwierdził to TSUE w sprawie C – 932/19.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

P. Ł. i J. Ł. postanowili kupić dom. Znaleźli dom, który im odpowiadał, po czym postanowili ustalić możliwość zaciągnięcia na ten cel kredytu. J. Ł. udał się w tym celu w pierwszej kolejności do banku (...) gdzie jednak stwierdzono, że małżonkowie nie mają zdolności kredytowej na żądaną kwotę. Nie zastanawiali się jednak nad tym by znaleźć tańszą nieruchomość. Znaleźli określoną nieruchomość i tę chcieli nabyć. W drugiej kolejności P. i J. Ł. poszli do (...) Banku, a tam przedstawiono im kredyt złotówkowy i kredyt w walucie. Na kredyt złotówkowy nie mieli zdolności, więc zdecydowali się na kredyt w (...). Rata kredytu w PLN była ponad dwukrotnie wyższa niż w (...) w PLN wynosiła ponad 4.000 zł a w (...) około 2.000 zł.

(dowód: zeznania P. Ł. – k. 201v – 203, zeznania J. Ł. – k. 203 – 204)

Pracownik banku klientom zainteresowanym kredytem hipotecznym przedstawiała ofertę kredytu w PLN i walutowego – zgodnie z aktualną ofertą banku. Przy zawieraniu umowy z małżonkami Ł. była obecna pracownica banku (...). Rozmawiając z klientami i przedstawiając ofertę nie nakłaniała do zawarcia umowy kredytu walutowego. Przedstawiając ofertę kredytu walutowego musiała się upewnić, że klient jest świadomy, że kurs waluty jest zmienny. Nigdy nie udzielała klientom zapewnień, że kurs waluty nie wzrośnie powyżej określonego pułapu. Klienci nie byli zobligowani do podpisania umowy w konkretnym dniu – mogli poprosić o czas do zastanowienia i umówić się na inny termin. A. D. uważała, że jeżeli klient złożył wniosek o kredyt w walucie i były wyjaśnione wszelkie jego wątpliwości, a klient zdecydował się podpisać umowę, to miał pełną orientację i został poinformowany. Klient przed podpisaniem umowy znał już po rozmowach z pracownikiem warunki finansowe jakie będą ujęte w umowie, bo wg tych warunków wykonywana była wcześniej kalkulacja.

(dowód: zeznania świadka A. D. – k. 200v – 201v)

W dniu 25 czerwca 2007 r. P. i J. Ł. zawarli z (...) Bankiem S. A. umowę kredytu na cele mieszkaniowe (...). Zgodnie z umową (§ 2 ust. 1) Bank udzielił Kredytobiorcom kredytu w kwocie 565.000 zł denominowanego (waloryzowanego) w walucie (...), na okres 360 miesięcy na zasadach określonych w umowie i (...). Kwota kredytu w (...) miała zostać określona wg kursu kupna dewiz dla wyżej wymienionej waluty zgodnie z Tabelą kursów obowiązującą w banku w dniu wykorzystania kredytu lub transzy kredytu (§ 2 ust. 2). Każda transza miała być wykorzystana w złotych przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości transzy wg kursu kupna dewiz dla (...) zgodnie z Tabelą kursów obowiązującą w banku w dniu wykorzystania danej transzy (§ 4 ust. 1a umowy). Zgodnie z § 9 ust. 2 spłata rat kapitałowo – odsetkowych dokonywana jest w złotych po uprzednim przeliczeniu rat wg kursu sprzedaży dewiz dla

(...) zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w banku w dniu spłaty. Wysokość rat kapitałowo odsetkowych w złotych zależała od wysokości kursu sprzedaży dewiz dla (...) obowiązującego w banku w dniu w dniu spłaty, a tym samym zmiana wysokości ww kursu waluty miała wpływ na ostateczną wysokość spłaconego przez kredytobiorcę kredytu. W § 11 ust. 4 Kredytobiorcy oświadczyli, że w związku z zaciągnięciem kredytu denominowanego (waloryzowanego) w walucie wymiennej zostali poinformowani przez Bank o ryzyku związanym ze zmianą kursów walut oraz rozumieją wynikające z tego konsekwencje. Jednocześnie kredytobiorcy zaakceptowali zasady funkcjonowania kredytu denominowanego w walucie wymiennej, w szczególności zasady dotyczące określenia kwoty kredytu w walucie wskazane w § 2 umowy, sposobu uruchomienia i wykorzystania kredytu określone w § 4 umowy oraz warunków jego spłaty określone w § 9 umowy.

(dowód: umowa – k. 24 – 29)

Wraz z umową Kredytobiorcy podpisali (...) stanowiące integralną część umowy.

(dowód: (...) k. 39 – 43)

W dniu 11 marca 2014 r. powodowie zawarli z bankiem kredytującym aneks do umowy. Zgodnie z aneksem spłata rat płatnych od 7 kwietnia 2014 r. miała być dokonywana w pierwszej kolejności z rachunku prowadzonego w (...), a w drugiej – z rachunku w PLN.

(dowód: aneks nr (...) – k. 44 – 46)

Sąd zważył:

Powództwo nie było zasadne.

Zgodnie z twierdzeniami pozwu – wskazane postanowienia zawarte w § 2 ust. 2-3, § 4 ust. 1a, § 9 ust. 2 i 6 umowy oraz § 6 (...) są abuzywne, a jako takie – nie wiążą stron. Wg powodów brak przepisów dyspozytywnych, które mogłyby uzasadnić powstałą w ten sposób lukę powoduje natomiast niemożność dalszego funkcjonowania umowy, a w konsekwencji – jej nieważność.

Wskazywana przez powodów abuzywność ma wynikać z niejednoznaczności wskazanych postanowień, która spowodowana jest – w przypadku przeliczenia kapitału kredytu – długim okresem niepewności kredytobiorcy co do kwoty jaką ma zwrócić bankowi, a w przypadku rat – jednostronnym kształtowaniem ich wysokości przez bank poprzez wpływanie na kurs waluty.

Nie sposób zgodzić się jednak z twierdzeniem, że kredytobiorca nie wie jaką kwotę ma zwrócić bankowi. Umowa określa bowiem kwotę w złotych polskich jaka na potrzeby zawartej umowy zostanie przeliczona we wskazanym w umowie dniu na wybraną przez kredytobiorców walutę. Konstrukcja ta nie sama w sobie nie jest ani niedozwolona ani tym bardziej nieważna. Nie została też utworzona na potrzeby kredytów waloryzowanych czy indeksowanych. Mechanizm waloryzacji, stosowany w umowach stron od dawna został usankcjonowany przez ustawodawcę w art. 358¹ kc. Zgodnie z § 2 tego przepisu strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Zapis ten przewiduje dokładnie taką zasadę jaką zastosowano w umowie. Określona uprzednio przez strony suma pieniężna (świadczenie banku - kwota kredytu w PLN) zamiast zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 358¹ § 1 kc (przez zapłatę sumy nominalnej) jest spłacana po ustaleniu jej wysokości wg innego niż pieniądź miernika wartości (...). Kwestionowanie tego mechanizmu nie może być skuteczne skoro jest tożsame z zapisem ustawowym. Istotą tego zapisu jest bowiem konstrukcja, zgodnie z którą wysokość świadczenia ustalana jest właśnie w przyszłości, w oznaczonej chwili, wg ustalonego miernika wartości.

Wskazywana przez powodów abuzywność oceniana jest w oparciu o art. 385¹ kc, który stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne).

Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2).

Zasady dokonywania przeliczeń zarówno kapitału kredytu jak i poszczególnych rat określają główne świadczenia stron, co wynika chociażby z wyroku (...) w sprawie C – 260/18 D. vs Raiffeisen. Mogą więc być uznane za abuzywne jedynie wówczas, gdy sformułowane są niejednoznacznie.

Sam mechanizm waloryzacji został sformułowany jednoznacznie. Określa bowiem kwotę, która ulega przeliczeniu, walutę, którą strony wybrały jako miernik wartości i moment (datę) na który należy przyjąć wartość miernika.

Niejednoznacznie natomiast w umowie łączącej strony określone zostało źródło (sposób) ustalania wartości miernika dla potrzeb przeliczeń. Odwołanie się bowiem w tym zakresie do tabel kursowych banku bez wskazania zasad ich ustalania rzeczywiście może w kredytobiorcy rodzić wrażenie całkowitej dowolności banku w tym zakresie. Stąd – odwołanie się w mechanizmie waloryzacji do tabel kursowych banku należy uznać za abuzywne.

Skutkiem uznania postanowień umownych za abuzywne jest brak związania nimi stron, jednak strony związane są umową w pozostałym zakresie (art. 358¹ § 2 kc). Należy przy tym zwrócić uwagę, że eliminacja wskazanych w pozwie klauzul odwołujących się do tabel kursowych nie eliminuje mechanizmu waloryzacji. Nie został bowiem wskazany jako abuzywny i nie spełnia przesłanek abuzywności § 2 ust. 1 umowy definiujący kredyt jako waloryzowany kursem (...). Po eliminacji odniesień do tabel kursowych banku należałoby jedynie przyjąć inne źródło ustalania wartości tego miernika. Jest to wykonalne i możliwe, gdyż kurs (...) jest wartością obiektywnie istniejącą nawet gdyby nie istniały tabele kursowe pozwanego banku.

W tym miejscu należy przypomnieć, że zgodnie z wyrokiem (...) C-472/20 Realizowany przez prawodawcę Unii w dyrektywie 93/13 cel polega bowiem na przywróceniu równowagi między stronami umowy przy jednoczesnym utrzymaniu w mocy umowy jako całości, a nie na unieważnieniu wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki (zob. podobnie wyroki: z dnia 14 marca 2019 r., D., C-118/17, EU:C:2019:207, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 2 września 2021 r., (...) i in., C-932/19, EU:C:2021:673, pkt 40).

Z wyroku tego wynika także, że dyrektywę 93/13 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi ona na przeszkodzie temu, by właściwy sąd krajowy orzekł o przywróceniu sytuacji stron umowy kredytu do stanu, w jakim znajdowałyby się, gdyby umowa ta nie została zawarta z tego względu, że warunek tej umowy dotyczący jej głównego przedmiotu powinien zostać uznany na podstawie tej dyrektywy za nieuczciwy, przy czym jeśli przywrócenie takie nie jest możliwe, do tego sądu należy zapewnić by konsument znalazł się ostatecznie w sytuacji, w jakiej znajdowałby się, gdyby warunek uznany za nieuczciwy nigdy nie istniał.

Innymi słowy – choć celem Dyrektywy konsumenckiej nie jest unieważnianie wszystkich umów w których znalazły się nieuczciwe warunki, to unieważnienie takie jest dopuszczalne poprzez przywrócenie sytuacji stron umowy do stanu w jakiej były przed zawarciem umowy, chyba że jest to niemożliwe.

W niniejszej sprawie nie jest możliwe przywrócenie sytuacji stron do stanu przed zawarciem umowy, bowiem najistotniejszym elementem tej sytuacji był stan w którym kredytobiorcy nie mieli środków z kredytu i nie mieli kredytowanej nieruchomości. Orzeczenie o nieważności umowy nie może już tego stanu przywrócić.

W takiej sytuacji orzeczenie o nieważności byłoby niedopuszczalne. Dalsze konsekwencje tego stanu rzeczy (...) wyjaśnia w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, zważywszy na charakter umowy kredytu jeżeli sąd krajowy uzna, że nie jest możliwe przywrócenie stronom sytuacji, w jakiej znajdowałyby się, gdyby umowa ta nie została zawarta, do niego należy zapewnić, że konsument znajdzie się ostatecznie w sytuacji, w jakiej znajdowałby się, gdyby warunek uznany za nieuczciwy nigdy nie istniał. W sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym interesy konsumenta mogłyby być w ten sposób chronione w szczególności poprzez zwrot

na jego rzecz kwot nienależnie uzyskanych przez kredytodawcę na podstawie warunku uznanego za nieuczciwy, przy czym taki zwrot następuje z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia.

Tylko takie żądanie mogłoby więc zostać uwzględnione przez sąd, jednak nie zostało ono zgłoszone w niniejszym postępowaniu.

Jak przy tym przedstawiono wyżej – za nieuczciwy warunek umowny może zostać uznane tylko odwołanie do tabel kursowych banku, a możliwe jest zarówno kontynuowanie umowy bez tego odwołania jak i zwrot kwot uzyskanych przez kredytodawcę na podstawie tego warunku (kwot stanowiących różnicę pomiędzy wysokością rat ustalonych w oparciu o tabele banku, a ustalonych w oparciu o kurs obiektywne).

Nie sposób jednak odnieść rozważań o niedopuszczalności klauzul zawartych w pozwie do wskazywanego jako niedopuszczalny § 6 (...). Ta jednostka redakcyjna nie zawiera bowiem ani odwołań do tabel kursowych banku ani w ogóle do mechanizmu waloryzacji, którego dotyczy argumentacja pozwu. Zgodnie z jego brzmieniem:

1. Kredytobiorca dokonuje spłaty kredytu odsetek i innych należności banku w sposób określony w umowie.
2. Spłata kredytu wraz z odsetkami nastąpi w miesięcznych ratach kapitałowo- odsetkowych w:
 - a) wysokości malejącej, przy czym raty kapitałowe będą równe w całym okresie spłaty, a odsetki w wysokości malejącej liczone od aktualnego zadłużenia lub
 - b) równej wysokości (co do zasady), przy czym raty kapitałowe określone będą w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy kwotą obowiązującej raty kapitałowo - odsetkowej i kwotą odsetek naliczonych od aktualnego zadłużenia.

Formę spłaty kredytu określa umowa.

3. Wysokość rat kapitałowo odsetkowych, a w przypadku, gdy kredytobiorca korzysta z karencji w spłacie kapitału także wysokość odsetek w okresie karencji, jak również terminy ich spłat określone są w harmonogramie spłat, który stanowi załącznik do umowy.
4. Harmonogram spłat przekazany kredytobiorcy w dniu zawarcia umowy ma charakter wyłącznie techniczny i określa w sposób symulacyjny wysokość miesięcznych rat kapitałowo - odsetkowych, a w przypadku, gdy kredytobiorca korzysta z karencji w spłacie kapitału - także wysokość odsetek w okresie karencji. W terminie 7 dni od dnia całkowitego wykorzystania kredytu banku przekaże kredytobiorcy harmonogram spłat określający kwotę wykorzystanego kredytu, wysokość i terminy płatności rat kapitałowo - odsetkowych, a także wysokość i terminy płatności odsetek w okresie karencji. Kolejne harmonogramy spłat będą przesyłane kredytobiorcy stosownie do postanowień § 4 ust. 8 (...).

Otrzymywane przez kredytobiorcę harmonogramy spłat oraz zawiadomienia nie będą uwzględniały zmian stopy procentowej kredytu w przypadku, gdy w okresie kredytowania wysokość oprocentowania kredytu przekroczy czterokrotność stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, natomiast nadwyżka środków pieniężnych wpłaconych przez kredytobiorcę w celu spłaty należności banku zostanie rozliczona przez bank na zasadach określonych w umowie.

Wobec powyższych rozważań żądanie stwierdzenia nieważności nie mogło być zasadne, o czym orzeczono jak w punkcie pierwszym wyroku.

O kosztach orzeczono w punkcie drugim w oparciu o art. 98 kpc. Na zasądzone koszty złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika - 10.800 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł.

pełnomocnika - 10.800 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa - 17 zł.